

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: _____

••••••

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Velciu.**

Sumarul:

Inlăturarea pasivismului. — Un ardelean întemeietor al naționalismului economic românesc. — Noul regim al funcționării Societăților Anonime pe acțiuni și în comandită pe acțiuni. — Cărți intrate: Alimentarea cu apă a orașului Sibiu. Amânarea plății ratelor de conversiune.

Inlăturarea pasivismului.

Nu este vorba când ne referim la pasivism de clasicul înțeles al unei atitudini politice care a caracterizat la un moment dat sbuciumul Românilor din Ardeal, ci de o idee care deși rămâne ca substrat în cadrul general al națiunii dela care pleacă, fintește totuși să pună lucrurile pe un plan mai general și mai cuprinzător, spre a transforma o situație care nu mai poate căinui. Prin pasivism am putea caracteriza viața românească în plenu ei, trăită în cei 22 ani după războiul mondial. Să ne explicăm.

Țara românească a ieșit mărită din războiu. Cu forțele productive de care dispunea, ar fi putut să se ridice la o viață superioară în toate direcțiunile. Aveam doar mână de lucru, materii prime, combustibil, pământ mănos, ape bogate, etc., etc. Nu am știut însă să le folosim, iar în măsura în care am știut, ne-am lăsat pe tânjală. Victoria obținută ne-a cam amorțit pofta de muncă și astfel s'a întins ca o molimă obiceiul de a da buzna după situații. Și n'ar fi fost nimica dacă aceste situații ar fi fost râvnite pe

baza unei dorinți de frământare și de creație datorită unor impulsuri launtrice. Din contră, în asemenea îmbucurătoare postură, orice tendință de a obține o slujbă, era perfect justificată, chiar dacă se mai forșau imperativele legale, căci legea nu este făcută cu scopul de a împiedeca pe cineva să-și arate capacitatea și talentul. Dar cu durere trebuie să constatăm că în marea majoritate a cazurilor goana după slujbă a fost datorită mai ales dorinței de parvenire. Și atâta n'ar fi fost prea grav, dar slujba trebuia să fie înaltă și la noi ea a însemnat lăfăire în belșug: salar, diurne, etc. Că se muncea ceva, sau că nu se muncea, nu constituia partea interesantă. Lucrurile mergeau dela sine așa cum se știe că mergeau și nu era nimeni ispitit să facă vreo inovație în mecanismul greoiu al serviciului.

Mai trist este apoi faptul, că după slujbe publice au umblat nu numai cei cu școală, ci și cei fără școală. Oameni sănătoși la corp, cu înfățișare de atleți, după ce răfăceau doi-trei ani în câte o școală secundară și nu puteau sui scara cursurilor superioare, umblau agitați după idealul românesc care îl constituia slujba la Stat. O leafă fie ea cât de mică, numai să dea drept la pensie. Aceste două noțiuni, leafa și pensia erau solidar legate și pentru a le obține, foarte mulți români au sacrificat osteneală și cheltuială.

Nici fărâtimea n'a rămas mai pre jos. Oamenii dela sat, împroprietăriți, ajutați de Stat cu tot interesul pe care România l-a pus în scopul promovării plugăriei, se săturau repede de munca în aer și soare și alergau după o vieață chinută dusă în cocioabe și dărâmaturi pe la periferia orașelor, ca servitori sau curieri. Justificarea fiecăruia era să trăiască mai ușor. Traiul acesta mai ușor a format fetișismul românilor în epoca de după războiu. Un legănat lin pe valuri, fără frământări, și fără tresăriri a fost visul general.

Dar aceasta este numai un aspect al problemei. În complexitatea lor lucrurile se manifestă cu aceeași meteahnă pe toate laturile. N'a fost adevărat în deficiență numai o clasă socială, ci toate la un loc. De multă vreme se făcuse dovadă că funcționarismul este o boală gravă atât pentru economia financiară a statului luată sub singularitatea ei cifrică reprezentată de buget, dar mai cu seamă pentru economia socială. Un funcționar nu este un om independent. El tresare la fiecare întorsătură de frază exprimată de factorul superior și nu-și găsește astâmpăr și liniște decât dacă a făcut așa cum i s'a poruncit, indiferent dacă a procedat bine sau rău.

El depinde însă în același timp de bunăvoința Statului. Când această bunăvoință se produce la timp, vieața lui este mai ușoară. Când însă bunăvoința statului întârzie, atunci vieața funcționarului este un chin care dacă ar putea fi descris, ar impresiona pe mulți. Cum niciodată Statul nu poate să satisfacă pe funcționari în paralel cu nevoile vieții, este natural că felul în care el trăiește nu este niciodată de invidiat.

Statul însă nici nu este totdeauna în măsură să satisfacă pufința normală de trai a angajaților lui. El se conduce după un registru de cheltuieli și venituri strict determinate. În măsura în care veniturile se realizează, sunt și cheltuielile posibile. Intervin însă foarte des împrejurări în care veniturile sunt deficitare. Este natural că atunci și funcționarii să fie în suferință, deoarece nu li se pot plăti drepturile, dacă nu sunt încasări, căci Statul nu poate recurge la împrumut, de bani, cum se obișnuiește la întreprinderile particulare. Mecanismul

greoiu al statului este el însuși o cauză generatoare de neajunsuri în vieața funcționarului.

Dar mai este încă ceva. Ingrămădirea în această tagmă rupe pe cei în surplus dela munca productivă. O lume întreagă trăiește astfel o vieață de privațiuni, luptând cu exigențele unei exteriorizări preferențioase și lipsește colectivitatea de potențialul economic pe care l-ar da integrarea ei în munca ordonată. Omul e născut să economisească ceva, sau în orice caz să contribuie din produsul strădaniei sale zilnice și pentru scopuri colective. Nu este suficient ca cineva să aibă ce mânca, ci este mai cu seamă necesar să se poată ridica la un nivel superior de cultură, civilizație și chiar bună stare. În felul acesta patrimoniul național se mărește din generație în generație și asigură celor cari vin, posibilități largi de manifestare pe toate terenurile. Rar se găsește în această situație funcționarul, dacă se are în vedere mai cu seamă sbuciumul și instabilitatea valorilor economice în toată perioada care s'a scurs dela războiu încoace.

Și totuși lumea românească n'a înțeles încă acest comandament al vremurilor. Concepția slujbei pasive s'a încetățenit și dăinuiește fără vreo știrbire serioasă.

Dar răul acesta s'a manifestat în toate domeniile vieții românești. O mentalitate birocratică a deturnat felul instituțiilor dela adevărata lor chemare. Școala profesională a fost confundată cu școala teoretică; meseria cu atributul ei de plug de aur a fost desprețuită; învățământul muncitoresc a fost caricaturizat și astfel s'a pierdut orice îndrumare în spre inițiativă și spirit de întreprindere. Orice măsură luată de Stat spre a promova o ierarhie de oameni independenți: meseriași, negustori, antreprenori, etc., a fost folosită pe laturile ei nenaturale, dăgenerând de cele mai multeori în subvenții directe acordate unora și altora. De aceea cu tot strigătul de alarmă care s'a dat de atâtea ori, nu s'a putut nimic înjgheba ce să fortifice structura socială a României. Dacă în răstimpuri au apărut condițiuni legale favorabile prin care spiritul nou urma să fie promovat, prin aceeași concepție generală, ele deveneau simple criterii speculative prin

care se pretindeau tratamante injuste. Cine voia să se folosească de ele, avea doar în vedere interesul imediat și nu orizontul larg pe care voiau să-l deschidă colectivității românești.

N'a rămas atins de meteahna această nici un domeniu de activitate. O lăncezeală generală, a cuprins națiunea care asista pasivă la cele ce se petrec în lume. E adevărat că această stare de spirit este în mare măsură o consecință a ideilor politice create de falsele doctrine de organizare a lumii. Societatea națiunilor dela Geneva se obligase să promită tuturora trai fericit, fără vreo grije mai adâncă de cunoașterea firei omenești. Liberalismul egalitar și ipocrit a propovedit tot timpul o doctrină falsă, reușind să cloroformizeze națiunile și să le ademenească la un trai paradiziac, fără să fie nevoie să se mai sbată în lume. Dar aceste doctrine n'au fost în-sușite de toate popoarele. Unele s'au amăgit singure și s'au dat la speculațiuni metafizice; altele au văzut realitatea în față și i s'au împotrivit cu toate puterile. Ele sunt acum biruitoare.

Noi ne-am situat în grupul celor dintâi. Am lăsat să treacă pe lângă noi tot raiul ademenirilor străine de ființa și caracteristicele noastre.

Am neglijat probleme capitale; am disprefuit apărarea națională pe care am dat-o în grija altora, mulțumindu-ne la o desfătare stupidă cu ocazia defilărilor cari constituiau doar o plăcere pentru ochi și la asigurarea platonică pe care ne-o dădeau tratatele de pace; ne-am întrecut în vorbărie și în critică, răsturnând la epoci dese și cu o periodicitate regulată tot ce se munea în cursul anilor; ne-am complăcut în a face politică deșanțată, înșelându-ne pe noi înșine și jurându-ne astfel singuri căciula.

Am dat astfel curs liber unor porniri nesănătoase cari s'au răzbunat amar în cursul acestui an. Pasivismul, adecă lipsa noastră din cadrul muncii active și creatoare, ne-a dus la cea mai mare nenorocire la care poate ajunge un popor: la pierderea granițelor.

Mai este încă timp să ne reculegem. Sub noul suflu de viață care s'a instaurat să lepădăm apucăturile false și pline de înșelăciune ale trecutului și să privim viața în față. Să punem probleme grele

spre rezolvare. Strădania noastră trebuie să fie mereu prezentă căci numai astfel ne putem întoarce la adevărata trăire care să fie înregistrată de istorie. Dacă vom continua lascivitatea și inerția de până acum, vom fi sortiți pieirei. Să înălțurăm deci pasivitatea și să punem toată energia noastră în mișcare pentru a ne ridica pe noi înșine în fața lumii și a istoriei.

Ing. GHEORGHE BRÂNDUȘ.

Un ardelean întemeietor și doctrinar al naționalismului economic românesc:

— **Dionisie Pop Marțian.** —

— Pe marginea unui discurs de recepție. —

(Urmare).

Dionisie Pop Marțian s'a născut în anul 1829. Biograful său nu ne poate preciza însă nici luna nici ziua. Locul nașterii sale se află în comuna *Ponor* „din Transilvania”, fără a ni se indica din care anume parte a Transilvaniei. Dăm deci noi aceste indicații, precizând că Ponorul acesta e *Ponorelul* de astăzi din Munții Apuseni, din apropierea Vidrei-de-Jos. Faptul că Marțian a fost moț, explică și el, măcar într-o câtva, dârza lui energie și nebiruitul lui optimism. În 1906, când a trecut pe la Ponorel, d-l profesor N. Iorga, a remarcat, casele din care se ivesc țărani cu pălăruțe și foarte frumoase femei în cojocele, cu chipuri de fetițe din idile și de madone senine, au o construcție deosebită. Sânt făcute numai din lemn, — afară de vreun sălaș al birăului sau altui frunțăș — au pivnițe sub ele, înalte țuguiri de șindilă și subt dânsul un cerdac sau un târnat, gang, tăiat în mari arcade ce nu se mai văd aiurea. O scară meșteșugită suie la dânsese. În sat se aflau „două biserici și vechea bisericuță de lemn adausă la școala confesională”, care mai înfățișează astfel atâtea chipuri de sfinți a căror chemare s'a mântuit.²⁾

Ceea ce însă n'a văzut d-l prof. Iorga, dar ceea ce Marțian a simțit în toată ființa sa și poate de aici va fi venit îndemnul său aprig de a lupta pentru ridicarea economică a Românilor, a remarcat însă un mai tânăr cercetător ardelean. Iată ce scrie acesta despre satele din partea locului: „sate sărace în care e cu neputință să găsească (un călător) un pat și o masă ca lumea: Mogoș, Ponor, — sate unde nu se fac nici cartofi”.³⁾

Părinții săi erau Ana și preot Samuil Marțian. Aici ne vedem iarăși siliți să facem o precizare de care d-l Slăvescu ne-a lipsit, dar care, sub raport biografic, e bine totuși să fie lămurită. Cărei confesiuni aparținea preotul Samuil Marțian și deci fiul său Dionisie? Dl Slăvescu neprecizând, sau mai exact neocupându-se de această chestiune, precizăm noi deci că

¹⁾ *Victor Slăvescu: Viața și opera lui Dionisie Pop Marțian. Academia Română. Discursuri de recepție. LXXVIII. 1940 Mai 31.*

²⁾ *Neamul Românesc în Ardeal și Ungaria la 1906, Buc. 1929, pag. 208.*

³⁾ *I. Mușlea: Un album ardelenesc al lui Sztamari (Transilvania, Banatul etc. II, 1193).*

aparținea bisericii *ortodoxe*. (Parohi gr. catolici ai Ponorului, sat care avea două biserici, au fost, în timpul vieții lui Dionisie Pop Marțian, *D. Russus Rusz* (1835) și *Petru Mureșan* (1865), după cum ne arată Șematismele din anii respectivi. (La primul pag. 172, iar la al doilea pag. 77). Studiile secundare și le-a început Marțian la Sibiu, le-a continuat apoi la Blaj; iar la Viena a studiat științele juridice și economice, luând în 1857 diploma de licențiat în drepturi și științele politice. A fost unul din elevii merituoși ai cunoscutului *economist* austriac *Lorenz von Stein*.

În 1857 tânărul licențiat, ai căror părinți și frați se strămutaseră la București, se îndreaptă și el spre capitala Munteniei, pentru ridicarea economică și socială a căreia Dionisie Pop Marțian, ca atâți alți ardeleni pe teren cultural, va munci cu un entuziasm și o energie din cele mai vrednice.

În articolașul apărut în *Trompeta Carpaților*, cu ocazia morții lui Marțian, aflăm o informație care identifică pe acela care l-a determinat să părăsească Ardealul. Plângând moartea sa, *Trompeta Carpaților* scrie că Marțian era un „bărbat atras aici între noi de dincolo de Carpați, prin îndemnul și sîlînțele dlui *Nicolae Crețulescu* pe când era ministru.¹⁾ Probabil că *Nicolae Crețulescu* îl va fi cunoscut fie prin alți ardeleni din București, fie direct la Viena, și astfel, plăcut impresionat de energia și entuziasmul său, îl va fi invitat să intre în serviciul Munteniei.

Ceea ce le rămâne de stabilit viitorilor cercetători ai vieții lui Marțian, este și episodul strămutării părinților săi din Munții Apuseni în viitoarea capitală a României. Să fi fost consecințele revoluției din 1848, revoluție care prin Craiul Munților a atins în acești munți culmi de tragică epopee? Poate planuri urzitate de marile aspirații ale lui Marțian și ale fraților săi (?) despre care încă nu știm nimic? A fost mâna aceluiasi *Crețulescu* care, știind că le va duce feciorul la București, îi va fi invitat și pe ei? Va fi fost de vină sărăcia din satul în care nu se fac nici cartofi dar care, trebuie să întreție, în schimb, două parohii? Vor fi fost toate la un loc? Poate că în curând vom afla-o.

Ajuns la București întâia intenție pare a fi fost de a se face cunoscut în cercurile conducătoare ale Munteniei și de a ocupa, eventual catedra de economie politică dela Universitatea bucureșteană. Probabil că în vederea acestui scop s'a și grăbit el a țipi lucrarea *Studii sistematice în economia politică. Partea primă: Economia socială*. „Cartea aceasta — scrie dl *Slăvescu* — fixează o dată în literatura noastră economică”, Marțian tratând „prima oară în literatura economică românească istoria științelor economice”. (pag. 12).

Planul său era să dea la iveală o lucrare vastă, temeinică, scrisă într'un sever spirit științific, trebuind să cuprindă patru volume:

- I. *Economie socială*.
- II. *Economie națională*.
- III. *Economie politică*.
- IV. *Știința economiei financiare*.

Neisbutind însă să ajungă la Universitate, sau poate cuprins de lucrările ce le vom evidenția mai jos, în afară de primul, celelalte trei au rămas numai în stare de proiect.

¹⁾ 1865, Nr. 32.

(Va urma).

Noul regim al funcționării Societăților Anonime pe acțiuni și în comandită pe acțiuni

Textul decretului lege și al expunerii de motive

Monitorul oficial publică următorul decret-lege cuprinzând unele dispozițiuni pentru funcționarea Societăților Anonime pe acțiuni și în comandită pe acțiuni.

Art. 1. — Societățile Anonime, pe acțiuni și în comandită pe acțiuni, nu vor putea avea decât numărul de administratori fixat de acest decret-lege;

1. Societățile având un capital până la 10.000.000 lei, inclusiv, unul până la trei administratori;

2. Societățile având un capital peste 10.000.000 lei și până la 50.000.000 lei inclusiv, unul până la cinci administratori;

3. Societățile având un capital peste 50.000.000 lei, unul până la șapte administratori.

Art. 2. — Nimeni nu poate fi administrator la mai mult de 2 societăți anonime pe acțiuni sau în comandită pe acțiuni, afară de următoarele cazuri:

1. O persoană va putea fi administrator la trei societăți numai dacă este proprietara unei de ce-pușin o cincime din capitalul uneia din ele și aceasta numai pe timpul deținerii acestei cote.

2. O persoană poate fi administrator la maximum patru societăți numai dacă deține în proprietate majoritatea acțiunilor fiecăreia din ele.

Acțiunile care reprezintă cotele de participare prevăzute sub punctele 1 și 2 de mai sus, vor fi depuse la sediul societății respective, mandatul administratorilor mai sus arătați, în aceste societăți, începând de drept la retragerea acestor acțiuni.

Art. 3. — Acei cari vor contraveni dispozițiunilor din articolele precedente, pierd de plin drept calitatea de administrator în toate societățile în care funcționează și nu vor mai putea fi aleși administratori în nicio societate timp de cinci ani.

Garanția depusă ca administrator, precum și tantiemele, ca și orice sumă ce i se cuvine, vor trece în patrimoniul Statului.

Societățile care nu se vor conforma dispozițiunilor art. 1 până la 3, vor putea fi pedepsite cu amendă dela 500.000—1.000.000.

Acțiunea va putea fi exercitată de orice acționar sau de ministerul public.

Judecătorul Oficiului registrului comerțului este obligat să sesizeze ministerul public ori de câte ori va constata nerespectarea acestor dispozițiuni.

Art. 4. — Nimeni nu poate fi director decât la una din societățile, care intră în prevederile acestui decret-lege.

Directorii nu vor putea fi în același timp și administratori la aceeași societate.

Sanțiunile prevăzute de art. 3 se aplică și directorilor.

Art. 5. — Societățile anonime pe acțiuni și în comandită pe acțiuni, vor avea cel mult trei censored și tot atâția supleanți.

Censoredii nu pot funcționa în această calitate, decât la cel mult două societăți.

Sancțiunile prevăzute de art. 3 se aplică și cenzorilor.

Art. 6. — Calitățile de administrator și censor nu pot fi cumulate, decât la cel mult două societăți, sub sancțiunea prevăzută de art. 3.

Art. 7. — Administratorii și censorii societăților anonime pe acțiuni și în comandită, pe acțiuni, nu vor putea să ocupe nicio funcțiune în administrația sau supravegherea unei societăți, având același obiectiv sau altul asemănător, decât cu aprobarea adunării generale.

Persoanele arătate mai sus precum și directorii societăților care intră în prevederile acestui Decret-Lege, nu vor putea exercita același comerț sau altul asemănător, direct sau prin persoană interpusă.

Nerespectarea dispozițiilor de mai sus va fi sancționată cu revocarea din funcțiune, răspunderea de daune și închisoare corecțională până la un an.

Art. 8. — Funcționarii publici nu vor putea fi administratori, cenzori sau directori la niciuna din societățile, intrând în prevederile acestui decret-lege.

Funcționarii publici, cari la data publicării prezentului decret-lege dețin una din calitățile de mai sus, în baza unei legi speciale sau a unei delegațiuni, ori funcționează la o instituțiune de credit de orice natură, nu vor putea păstra oficiul lor, dacă în termen de 30 zile, dela data publicării prezentului decret-lege, nu vor fi obținut autorizarea Conducătorului Statului. În acest scop, în termen de 10 zile, dela data prezentului decret-lege, ei vor depune la ministerul de Justiție declarații întovărășite de acte, constatând: a) calitatea; b) sumele ce încasează anual, cu orice titlu dela societatea respectivă sau dela instituțiunea de credit, ca și dela orice altă funcțiune de stat sau particulară; c) motivarea cererii.

Ministerul de Justiție va înainta Conducătorului Statului situațiile acestor funcționari publici. Prin Decret, Conducătorul Statului va hotări.

Funcționarii publici cari nu respectă dispozițiunile acestui articol, în afară de aplicațiunea sancțiunilor stabilite de art. 3, vor pierde și funcțiunile ce dețin.

Art. 9. — Funcționarii publici nu vor putea fi, timp de 3 ani dela ieșirea din funcțiune, administratori, cenzori, sau directori la societățile intrând în prevederile acestui decret-lege, care au încheiat contracte cu administrațiile din care făceau parte, în timpul în care erau în funcțiune.

Art. 10. — Acei care vor eluda, prin persoane interpuse, dispozițiunile articolelor precedente, se pedepsesc cu amendă dela 50.000 până la 100.000 lei și cu închisoare până la un an.

Aceiași pedeapsă se va aplica și persoanei interpuse.

Societatea va putea fi condamnată la amenda de mai sus.

Art. 11. — Retribuțiunile nete, pe care le primesc anual dela societate, sub orice titlu și sub orice formă (jetoane tantieme, gratificații, participațiuni etc.) administratorii și censorii care intră în prevederile acestui decret-lege, în această calitate, vor fi supuse unui impozit progresiv și proporțional pe temeiul unui decret-lege special.

Sumele alocate administratorilor și cenzorilor între 1 Noembrie 1939 și 1 Noembrie 1940, vor continua a figura în bugetul și bilanțul societăților anonime și pe anul expirat la 1 Noembrie 1941.

Sumele cari nu vor fi plătite administratorilor, prin efectul aplicării acestui decret, vor fi vărsate ministerului de finanțe la „Contul fondului pentru reconstrucția statului“.

Art. 12. — Administratorii, directorii și censorii societăților anonime pe acțiuni și în comandită pe acțiuni, vor trebui să execute funcțiunile ce le sunt încredințate, cu grija unui bun administrator și gestionar sub sancțiunea răspunderii solidare față de societate pentru dauna pricinuită.

Ei vor fi apărați de răspundere numai dacă fac dovada că și-au îndeplinit îndatoririle cu grija unui bun administrator și gestionar.

În consiliul de administrație și comitetul de direcție, votul nu poate fi dat prin delegațiune.

Art. 13. — Administratorii sunt răspunzători față de societate și pentru actele îndeplinite de directori sau de personalul ajutor, când nu au exercitat supravegherea impusă de îndatoririle funcțiunii lor.

Administratorii societății sunt solidari răspunzători cu predecesorii lor imediați, dacă, având cunoștință de neregularitățile păgubitoare, săvârșite de aceștia, nu le denunță celei mai apropiate adunări generale, iar când este vorba de acte ce intră în prevederile legii penale, tribunalului.

Art. 14. — În societățile cari au mai mulți administratori, răspunderea pentru actele săvârșite sau pentru omisiuni, nu se întinde și la administratorii cari au făcut să se constate, în registrul deciziunilor Consiliului, împotrivirea lor și au încunostiințat despre aceasta, înscris, pe cenzori.

Pentru deciziunile luate în ședințele la care administratorul nu a asistat, el rămâne răspunzător, dacă în termen de o lună, dela data când a luat cunoștință de aceste deciziuni, nu au făcut împotrivirea în formele arătate mai sus.

Art. 15. — Acțiunea în răspundere contra administratorilor, directorilor și cenzorilor, aparține adunării generale, care va decide, dacă actul constitutiv sau sfatutele nu prevăd o majoritate mai mică, ca aceea prevăzută pentru Adunările generale ordinare.

Deciziunea va putea fi luată, chiar dacă chestiunea răspunderii acestora nu figurează în ordinea de zi.

Adunarea cu aceeași majoritate desemnează persoana însărcinată să exercite acțiunea în justiție. Dacă adunarea decide să pornească acțiunea în răspundere contra administratorilor, directorilor și cenzorilor, ori a unora dintre ei, aceștia încetează de drept oficiul lor, iar adunarea procedează la înlocuirea lor.

Aprobarea bilanțului de către adunarea generală, nu împiedică exercițiul acțiunii în răspundere, în contra administratorilor, directorilor și cenzorilor.

Art. 16. — Dacă adunarea generală sesizată de o chestiune privitoare la răspunderea administratorilor, directorilor și cenzorilor, nu se pronunță în niciun fel asupra ei, atunci acțiunea în răspundere poate fi exercitată de orice acționar, în beneficiul societății, în termen de o lună dela data adunării.

De asemenea, în cazul când adunarea a decis că este locul la intentarea acțiunii în răspundere, fără însă a fi intentat în termen de 6 luni dela data adunării, sau intentând-o a lăsat-o în părăsire, orice acționar o va putea intenta sau continua în beneficiul societății.

Acționarul care deține 7% din totalul acțiunilor unei societăți sau un număr de acționari care dețin

această cotă, vor putea intenta în termenul arătat în alineatul precedent, acțiunea în răspundere în contra administratorilor, censorilor sau directorilor, chiar în cazul când adunarea generală sezizată cu o chestiune privind răspunderea acestora sau a unora din ei, a decis să nu se pornească acțiunea de răspundere.

Tribunalul poate obliga partea la depunerea unei cauțiuni, iar în cazul unei acțiuni de rea credință o poate condamna la repararea prejudiciului pricinuit administratorilor, directorilor și censorilor.

Art. 17. — Dispozițiunile prezentului Decret-Lege, se aplică și societăților care exercită comerțul de bancă sau de asigurare.

Dispozițiunile art. 1 și ale art. 5, alin. nu se aplică societăților care funcționează pe bază de legi organice speciale.

Art. 18. — Societățile comerciale, întreprinderile și instituțiunile intrând în prevederile prezentului Decret-Lege, vor trebui să se conformeze dispozițiunilor sale în termen de 30 zile dela data publicării acestui Decret-Lege.

Art. 19. — Orice dispoziție contrară din legi și regulamente, se abrogă.

Dat în București, la 19 Octomvrie 1940.

Conducătorul Statului Român și
Președintele Consiliului de Miniștri:

General, ION ANTONESCU.

Ministrul Justiției:

MIHAI A. ANTONESCU.

Expunere de motive

DOMNUL GENERAL,

De multă vreme, lumea noastră onestă și muncitoare, care și-a plasat rodul anilor de aspră economie în societățile pe acțiuni, reclamă măsuri legislative drepte și severe pentru a stârpi abuzurile, lipsa de răspundere și ușurința cu care banul lor a fost administrat.

Numeroase societăți pe acțiuni — odată cu căderea lor — au semănat sărăcia și desnădejdea în căminurile depunătorilor și acționarilor, pe când administratorii și conducătorii acestor întreprinderi au continuat să disprețuiască cu averile lor acumulate din ruina altora.

În acelaș timp, însuși prestigiul vieții noastre publice a avut de suferit de pe urma acestor așezări economice lipsite de control și răspundere.

În loc ca aceste societăți să fie conduse de reprezentanții acționarilor sau de specialiști, consiliile de administrație au fost adesea completate cu oameni politici.

Prin influența acestora, societățile obțineau avantaje neobișnuite și uneori chiar în prejudiciul Statului; în schimb, răsplăteau generos serviciile aduse.

O organizare economică sănătoasă nu se poate întemeia pe o structură artificială sau pe instituții cu practici îndoelnice.

În interesul comerțului, în folosul marilor capitaluri, ca și al micului acționar și pentru restabilirea prestigiului vieții publice — toate aceste vicii ale societăților anonime trebuiesc înlăturate.

Codul de comerț din 15 Decembrie 1938, opera Consiliului Legislativ, a încercat oarecum moralizarea societăților pe acțiuni, dar la 8 August 1940 prin preponderența vechilor beneficiari ai Consiliilor de administrație s'au adus modificări paralizatoare ale legiurii din 1938.

De aceea până la introducerea noului Cod Comercial revizuit și pus de acord cu noua viață a Statului Român, care va aduce soluțiuni de ansamblu tuturor problemelor ce ridică societățile comerciale, am socotit folositor să propun de îndată, unele măsuri noi pentru soluționarea celor mai urgente probleme.

Cea dintâi măsură în acest scop, este reducerea numărului membrilor consiliului de administrație.

Codul de Comerț în vigoare, prescriind că societățile pe acțiuni sunt administrate de unul sau mai mulți administratori (art. 122) a înțeles să lase fiecărei societăți libertatea de a desemna numărul pe care-l reclamă întinderea și nevoile practice ale fiecărei întreprinderi în parte.

Această libertate s'a transformat însă în abuz; sub influența unor moravuri politice coborâte, unele consilii de administrație, adevărate organizații de trafic de influență, au devenit simple prezențe bine remunerate.

Datorită acestei stări, unii și-au creat o adevărată profesie din prezența lor în consilii de administrație și din cumulul posturilor; iar societățile au ajuns să poarte povara decorativă și inutilă a unor consilii de administrație supraîncărcate.

Astfel unele întreprinderi au până la 288 de membri în consiliul de administrație, între care unii sunt plătiți cu 2—3.000.000 Lei pe an.

Această stare trebuie să înceteze dacă voim însăși sănătoșirea vieții publice și economice; mai ales acum când participarea acestor beneficiari politici în Consilii nu mai poate crea niciun folos întreprinderii.

Această stare trebuie să înceteze, mai presus de toate, pentru considerațiuni de ordin moral.

Un loc de administrator la o societate pe acțiuni trebuie să fie un post de muncă și de răspundere, cu atât mai mult cu cât este vorba de gestiunea unui capital, care aparține adeseori marelui mase a acționarilor.

Noul Stat Național Legionar, care pune munca și onestitatea mai presus de toate, nu poate îngădui risipirea imorală a bunurilor în folosul unor beneficiari fără răspundere.

În fața acestei nevoi de reformă și ținând seamă de experiența altor state (legea germană din 1937 asupra societăților pe acțiuni); făcându-ne ecoul unor vechi propuneri din țara noastră (Proiectul Uniunii Camerei de Comerț, de Cod comercial din 1927) am prevăzut prin Decretul de față limitarea numărului de administratori ai Societăților pe acțiuni, respectând numai nevoile reale ale societăților (art. 1) și reducând la 3, 5 sau 7 posturile de administrator după mărimea capitalului social.

Aceleași rațiuni m'au condus la limitarea numărului censorilor, instituțiune care nu a răspuns nădejdei ce pusese într'însa legiuitorul român dela 1887 ca și toți legiuitorii europeni și care reclamă, după modelul celor mai recente legislațiuni (legea germană din 1937, legile italiene de după 1930, decretul francez din 1935, legea elvețiană din 1934, legea engleză din 1929, etc.), o revizuire structurală.

Identice preocupări de morală comercială, de suprimarea abuzurilor și de recâștigarea încrederii publicului, dornic să-și plaseze economiile în societățile pe acțiuni, ne-au îndemnat să propunem prin acest Decret limitarea cumulului în Consiliile de administrație. Nu este cu puțință ca aceeași persoană să

poată desfășura o muncă constructivă, împărțindu-și activitatea la numeroase întreprinderi, care uneori sunt chiar concurente și nici să se exercite influențe în conducerea societăților, prin prezența cumulativă a aceluiași persoane în prea multe consilii. De aceea reluând ideea, timid exprimată și mult prea largă a Codului nostru de comerț din 1938 (art. 242), și inspirându-ne și din experiența altor țări, în care problema s'a pus în termeni identici, ridicând aceleași critici din partea oamenilor de știință și a lumii comerciale, am prevăzut în art. 2 că nimeni nu poate fi administrator la mai mult de două societăți anonime pe acțiuni sau în comandită pe acțiuni.

Soluțiuni asemănătoare inspirate din aceleași puternice rațiuni arătate mai sus, am prevăzut și pentru censori (art. 6).

Dat fiind că funcțiunea de administrator delegat reclamă o activitate exclusiv consacrată unei întreprinderi, am dispus că o persoană poate fi administrator delegat la cel mult o societate.

O singură excepție am făcut la această regulă, pentru acei cari dețin cel puțin 1/5 din capitalul social sau dețin majoritatea acțiunilor unei societăți.

Argumentul, opus adeseori, de cei interesați la menținerea vechiei stări de lucruri, că această dispozițiune ar împiedeca pe deținătorii de capitaluri să-și gireze propriile lor averi, este neintemeiat, fiindcă ei au la dispoziție toate drepturile de control legate de calitatea de acționari, drepturi cari sunt sporite atât de noul Cod comercial, cât și de decretul de față.

Pentru respectarea acestui regim am prevăzut sancțiuni severe chemate să asigure aplicarea dispozițiunii și modul exercitării acțiunii în justiție. În această privință am statuat expres că acțiunea este publică putând fi exercitată de orice acționar și de Ministerul Public (art. 4).

Ca un corolar al dispozițiilor de mai sus, am introdus ideea complectatoare a art. 8, destinată să înfrâneze practica răspândită, a participării administratorilor și censorilor la societăți concurente.

Tot ca o măsură moralizatoare, pentru a feri pe funcționarii publici de orice amestec în viața comercială și spre a se înlătura confuziunea între patrimoniul public și cel privat, la care aceștia puteau fi expuși prin participarea ca administratori la societăți, ce de multe ori sunt furnizoare ale Statului, am introdus interzicerea categorică, a salariilor publici de a lua parte, sub orice formă, la conducerea sau controlul societăților (art. 9). Textul trebuie interpretat în sensul că interdicțiunea se referă la toate societățile pe acțiuni sau în comandită pe acțiuni, oricare ar fi obiectul lor. El vrea să realizeze un hotar precis între funcțiunile publice de orice natură și activitatea comercială.

Dat fiind că la punerea în vigoare a acestui Decret-Lege, la unele societăți și instituțiuni de credit — uneori create în virtutea unor legi speciale, — funcționează ca delegați sau membri unii funcționari publici, am dispus, pentru ca intențiunea legiuitorului să fie realizată și aci, că aceștia vor putea menține oficiul lor numai dacă vor obține în termen de 30 de zile, autorizățiunea prin decret.

Tot în cadrul acestei lupte de stabilire a unei precise demarcațiuni între patrimoniul Statului și cel privat și de stărpirea oricărui amestec reciproc, am prevăzut interdicțiunea pentru funcționarii publici de a participa ca administratori la societățile ce au

avut contracte cu Administrațiile din cari aceștia făceau parte, timp de trei ani dela eșirea lor din funcțiune (art. 10).

Pentru a curma abuzurile săvârșite de unele consilii de administrație, care încasau sume excesive în dauna acționarilor și în disprețul celor ce muncesc onest și câștigă puțin la Stat și la întreprinderile particulare, am introdus două principii noi; a) impunerea specială a retribuțiilor; și b) răspunderea efectivă și largă a administratorilor.

Impunerea specială a retribuțiilor aparține legii fiscale separate.

Numai pentru anul în curs s'a creat un regim special, societățile fiind ținute să verse în acest an, Statului, economiile ce se realizează în favoarea lor prin restrângerile prevăzute de acest decret.

Prin varietatea aspectelor sale și influența ce o poate avea asupra economiei naționale în general, răspunderea administratorilor prezintă un interes deosebit. Dispozițiunile privitoare la răspunderea din Codurile astăzi în vigoare pe teritoriul țării sunt insuficiente și au dat puțința ca la adăpostul lor să se dăuneze acționarilor.

Punând la contribuțiune progresele realizate de știința dreptului și de legislațiunea comparată cea mai recentă, precum și de aspectele specifice ale moravurilor noastre, am căutat să sporim și să precizăm această răspundere.

Tendința noastră este de a înlocui pe administratorul de influență politică prin administratorul reprezentant al capitalului, prin cel priceput și specialist.

Administratorii sunt gestionarii unui patrimoniu ce nu le aparține, al unui patrimoniu la al cărui bună administrare, prosperitatea națiunii este interesată. Răspunderea lor trebuie măsurată după criteriul sever al unui bun administrator și al unui bun gestionar.

Indepărtându-ne de sistemul de drept astăzi în vigoare și urmând în această privință legile germană și jugoslavă asupra societăților, am inversat sarcina probei, creind o presumpțiune de culpă care obligă pe administratori să facă dovada că și-au îndeplinit îndatoririle funcțiunii lor cu grija unui bun administrator și gestionar.

Însfârșit, am pus cu un ceas mai devreme în vigoare, dispozițiunea codului nostru comercial din 1938, după care administratorii răspund și pentru actele personalului ajutător, — dacă n'au exercitat supravegherea necesară — precum și pentru actele de rea gestiune ale vechilor administratori, dacă nu au denunțat la timp aceste acte păgubitoare, fie adunării generale fie direct justiției dacă este vorba de fapte penale.

În acest mod, administratorii, organ de direcțiune, sunt obligați la o continuă supraveghere, a personalului și la un control al activității înaintașilor lor, creindu-se astfel o administrațiune cu un caracter real, efectiv și continuu.

Sub imperiul Codului Comercial român, acțiunea în răspundere împotriva administratorilor avea caracter social, neputând fi pusă în mișcare, decât de adunarea generală a acționarilor. Acest principiu asigura în multe cazuri impunitatea administratorilor, căci aceștia, datorită pasivității acționarilor, erau în fapt stăpâni în adunările generale.

Față de această situațiune, pentru a organiza o apărare a acționarilor, am permis și acestora exer-

cițiul acțiunii în răspundere, în cazul când adunarea generală nu ia inițiativa acțiunii în răspundere. Și acest principiu este astăzi admis de numeroase legislațiuni moderne.

Am înțeles să acordăm acționarilor atât acțiunea civilă, cât și cea penală (art. 17).

Socotesc că aceste măsuri, imperios cerute de o organizare morală și sigură a societăților noastre comerciale, ca și de nevoia legitimă de a proteja pe depunătorul și acționarul român — trebuiau să vină de îndată, lăsând viitorului Cod de comerț, sarcina unei reglementări noi și generale a întregului sistem de însănătoșire a vieții noastre economice și comerciale.

Primiți, vă rog, Domnule General, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Ministrul Justiției:

ss. *Mihai A. Antonescu.*

Nr. 143.301 bis.

18 Octombrie 1940.

Cărți intrate.

Alimentarea cu apă a orașului Sibiu.

Monografie istorică și tehnică. Sibiu 1940.

Krafft și Drotleff s. a. Sibiu. Prețul Lei 200.—

Sub titlul acesta a apărut, nu de mult, o vastă publicație, asupra importantei probleme a alimentării cu apă a orașului Sibiu, cuprinzând o amplă monografie istorică și tehnică a acestei probleme. Este, în Ardeal, pe cât știm, prima publicație de acest fel, apărută în limba română.

Autorul este valorosul vechiu colaborator al revistei noastre și cunoscutul, multilateral și prodigios publicist de specialitate, dl *Inginer Gheorghe Brânduș*, directorul Intreprinderii Comunale din Sibiu.

Domnia-Sa a luat asupra-și anevoioasa sarcină de a întocmi această monografie, care, precum ne spune cu modestie în „Prefață“, nu are pretenția de a fi o operă de erudiție, ci doar o problemă de muncă migăloasă, spre a strânge, a aduna, la un loc datele cuvenite și a le coordona.

Și nu s'a gândit autorul niciun moment la importanța științifică a publicației sale (înțeleasă în mod absolut), cât mai cu seamă la folosul practic, ce rezultă din înșirarea cronologică a faptelor și din aprecierile și părerile sale, din tablourile și planurile publicate.

Lucrarea, cuprinzând numeroase figuri și planșe în text, se întinde pe 100 pagini, format quart și prezintă capitole interesante și pentru cetitorul laic, dar de special interes, instructiv și de mare valoare practică, este pentru cercurile de specialitate — partea tehnică.

Iată cuprinsul publicației de care ne ocupăm: Prefață. Introducere: coordonate geografice și istorice.

Caracteristici geologice. Partea I. *Apa din canale deschise.* Inceputurile aprovizionării cu apă ale

orașului Sibiu. Incercări de a îmbunătăți apa din Șteaza. Partea II. *Apa de infiltrație.* Părăsirea apelor deschise. Descrierea proiectului Salbach. Executarea proiectului Salbach. Funcționarea instalațiilor executate. Partea III. *Alimentarea orașului cu apă de izvor.* Puncte de orientare și argumente decisive. Lucrări în rețeaua de presiune. Partea IV. *Situația actuală a alimentării cu apă a orașului.* Din nou problema debitului de alimentare. Îmbunătățirea relațiilor de presiune. Exploatarea apeductului. *Incheiere.*

Lucrarea aceasta a dlui Ing. Brânduș a fost tipărită cu sprijinul Primăriei și a Intreprinderii comunale Sibiu, ceea ce încă este o dovadă a temeiniciei, a utilității și a valorii ei. Prin ea, autorul ei a adăugat o nouă și prețioasă zală, la lungul său lanț de valoroase publicații de specialitate. Il felicităm!

Amânarea plății ratelor de conversiune scadente la 15 Mai și 15 Noembrie 1940.

În „Monitorul Oficial“ din 19 Octombrie 1940 Nr. 245 bis s'a publicat Decretul-Lege pentru prorogarea termenelor de plată a unor rate datorate potrivit legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 1934.

Potrivit textului acestui Decret-Lege ratele datorate de debitorii agricoli prevăzuți de capitolul 1 al Legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, neobligați la declarațiile arătate la art. 8 al zisei legi și scadente la 15 Mai și 15 Noembrie 1940 se amână de drept fără dobândă, la 15 Noembrie 1951 și 15 Mai 1952 în aceleași condițiuni cu cele prevăzute în zisa lege.

Pentru debitorii din această categorie cari au achitat deja rata din 15 Mai 1940, se amână de drept și fără dobândă ratele din 15 Noembrie 1940 și 15 Mai 1941 la 15 Noembrie 1951 și 15 Mai 1952.

Toți ceilalți debitori agricoli neintrând în dispozițiunile articolului de mai sus, vor putea în caz de executare, să ceară amânarea ratelor datorate la 15 Mai și 15 Noembrie 1940 la aceleași termene adică 15 Noembrie 1951 și 15 Mai 1952 dacă dovedesc în fața instanțelor judecătorești, că au suferit o distrugere de cel puțin jumătate din recolta anului agricol în curs adică 1940, prin caz fortuit sau forță majoră.

Această suspendare în ce privește ratele de conversiune scadente se referă exclusiv la ratele menționate în lege și anume acelea scadente la 15 Mai și 15 Noembrie 1940, iar în ipoteza că rata din 15 Mai 1940 este achitată la rata din 15 Mai 1941. Pentru ratele scadente în anul 1939 și anterior acestei date ei pot fi urmăriți ca și până acum în conformitate cu legile în vigoare.

Pentru debitorii urbani această lege nu prevede nicio dispoziție de favoare.